

[Justitsministeren]

øvrige arbejde, at de vil medvirke til, at det hurtigt bliver gennemført.

Jeg skal også konstatere – det blev vel stærkest sagt af hr. Wilhjelm – at man finder også fra anden side dette lovforslag, som hr. Wilhjelm udtrykte det, rimeligt i sig selv. Det er jeg da meget glad for. Jeg forstår, at det er principielle årsager, der går langt ud over dette lovforslag, der måtte forhindre de pågældende partier i at møde det positivt. Derfor er det vel også tvivlsomt, hvad de pågældende venter sig af udvalgsarbejdet, men jeg skal være beredt til at besvare ethvert spørgsmål overordentlig hurtigt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af:

Forslag til lov om samfundets nødværge mod livsødelæggende terrorisme [af Glistrup (FP) m. fl.].

(Lovforslag nr. L 86. Fremsat 8/11 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Erling Jensen):

Det lovforslag fra medlemmer af fremskridtspartiet, som i dag undergives første behandling, angår et overordentlig alvorligt spørgsmål. Forslaget, hvis titel er »samfundets nødværge mod livsødelæggende terrorisme«, går ud på, at den alvorligste af alle straffe, dødsstraf, under nærmere angivne betingelser skal kunne anvendes over for gerningsmændene til visse terrorhandlinger. Forslaget indeholder samtidig en række sær-

lige processuelle bestemmelser om behandlingen af sager om dødsstraf.

Forslagets nærmere udformning kan på flere punkter give anledning til væsentlige indvendinger, navnlig gælder dette bestemmelsen i forslaget § 1 om de tilfælde, hvor dødsstraf skal kunne anvendes. Jeg skal imidlertid ikke her gå i enkeltheder med forslaget tekniske udformning, men alene holde mig til det centrale spørgsmål, forslaget rejser, nemlig om vi skal gøre brug af dødsstraf som led i bekæmpelsen af terrorisme.

Jeg skal straks hertil sige, at jeg er modstander af dødsstraf. Jeg er også modstander af dødsstraf for terrorisme, og jeg kan ikke tilslutte mig forslaget. Det skyldes bl. a. principielle synspunkter af etisk karakter. Dødsstraf er efter min opfattelse uforenelig med den respekt for andres liv, som bør være kendemærket for et sundt samfund. Den brutale tilsidesættelse af respekten for andres liv, der udvises af terrorister, bør ikke få os selv til at handle som dem, vi fordømmer.

Hertil kommer flere andre synspunkter. Spørgsmålet om dødsstraffens kriminalitetsforebyggende virkning har efterhånden været genstand for talrige undersøgelser. Den helt overvejende del af disse undersøgelser giver ikke noget som helst grundlag for at antage, at dødsstraf har en større præventiv virkning end andre straffe.

Forslagsstillerne forestiller sig, at anvendelsen af dødsstraf over for terrorister skulle kunne forebygge nye terroraktioner, fordi der efter henrettelsen ikke er grundlag for aktioner med det formål at få den dømte befriet. Tankegangen er altså den, at terrorister alene eller overvejende skulle være indstillet på anvendelse af terror med henblik på befrielse af deres kammerater. Ingen kan vel påstå at have nogen sikker viden om terroristers motiver, men jeg tror, der her er tale om en fejlurdering. De personer, der drejer sig om, har sat sig uden for alle almenmenneskelige normer, tilsyneladende ud fra en desperat tro på, at vejen til et bedre samfund må banes ved en voldterror, som skaber frygt og usikkerhed blandt alle. Der er efter min mening ingen grund til at regne med, at personer, som bekender sig til og følger en sådan voldsfilosofi, skulle begrænse sig til terroraktioner, der sigter på deres kammeraters befrielse. Det er derfor nærliggende at frygte, at virkningen af at anvende dødsstraf

[Justitsministeren]

over for terrorister blot vil være den, at terroraktionerne ændrer karakter og antager nye former – og sikkert ikke mindre afskyelige former end dem, vi hidtil har oplevet.

Der vil kunne nævnes adskillige andre grunde til at afvise det foreliggende forslag. Jeg skal ikke gå i yderligere enkeltheder, men blot nævne, at man ikke må se bort fra, at den brutalisering af retsapparatet, anvendelsen af dødsstraf indebærer, på længere sigt vil kunne få ulykkelige konsekvenser, bl. a. ved på en ikke ønskelig måde at præge og måske ændre holdningen over for voldsanvendelse hos personer, som i dag tager afstand fra terroraktioner.

Lad mig til slut sige, at jeg er enig med forslagsstillerne i, at det stigende antal terrorhandlinger udgør en alvorlig trussel mod vort samfund og nødvendiggør kraftige forholdsregler. Én ting er imidlertid, således som det er regeringens politik, at styrke retshåndhævelsen gennem en effektivisering af det politimæssige beredskab, gennem udvikling af et tæt praktisk politisamarbejde over landegrænserne og gennem internationale aftaler om udlevering og strafforfølgning. Noget ganske andet er at gøre brug af en straffeform, som strider mod væsentlige etiske principper, og hvis virkninger i allerbedste fald ville være meget usikre.

Albertsen (S):

Dette af 7 medlemmer af fremskridtspartiets folketingsgruppe fremsatte lovforslag om indførelse af dødsstraf i Danmark er faktisk et rystende dokument at studere. Det forsøger på groveste vis at spille på alle de følelser og stemninger, der overhovedet kan mobiliseres for at fremme hævn som begreb. Alle de katastrofer og rædsler, der kan fremdrages, bliver nævnt som eksempler, der kan motivere dette reaktionære og inhumane forslag.

Det korte af det lange i forslaget er, at man vil genindføre dødsstraf i fredstid – den dødsstraf, som blev afskaffet i Danmark i 1930, efter at den reelt ikke havde været anvendt siden 1892. Begrebet dødsstraf i fredstid er glædeligvis afskaffet i de fleste af de lande, som Danmark kulturelt, politisk og socialt samarbejder med. Det vil derfor være et enormt tilbageskridt, om vi skulle vende tilbage til de tilstande, der herskede på dette

område for små hundrede år siden i det danske samfund, selv om man rent teknisk mere moderne og nok så smagfuldt lægger op til, at den eller de domfældte selv kan vælge henrettelsesform, hvor begreber som elektrisk stol og indsprøjtning nævnes – begreber, som jo ikke eksisterede i 1890.

En anden usmagelig tendens i forslaget er, at sager af denne art, altså hvor det drejer sig om en overordentlig alvorlig handling og efter forslagsstillerens tanker med dødsstraf som følge, skal hastes igennem alle retsinstanser, idet alt andet skal vige for at få dommen eksekveret straks. At man også udelukker nævningeindslaget i dansk retspraksis, skal blot anføres, og man udelukker faktisk også efter de krav, der opstilles, at man kan behandle de pågældende og eventuelt mentalundersøge dem, hvis der måtte være tale om noget sådant. Mig bekendt strider dette mod al human retspraksis i alle civiliserede lande. Jeg er ganske klar over hensigten med denne tankegang og er også opmærksom på de erfaringer, som opgøret med besættelsestidens forbrydere har givet os.

Jeg skal ikke afvise, at der i store kredse i befolkningen ofte kan forekomme kritik af retssagers og domsafgørelsens langsommelighed. Det er jo ikke ukendt, at man i et retssamfund udviser hensyn, ofte mere vidtgående hensyn, end alle synes om. Det er denne tankegang og holdning, forslagsstillerne nu vil torpedere. For det kan vel ikke have undgået forslagsstillerens opmærksomhed og tankegang, at et forslag som dette ophøjet til lov – hvad Gud og alle magter måtte forhindre – vil få en afsmittende virkning på vort retsvæsen og på det danske samfunds adfærdsmønstre.

Man græmmes, som det hedder på nutidsdansk, over at skulle ofre tid på et sligt forslag, både på grund af dets indhold, dets eventuelle konsekvenser og dets klare spekulation i en vis folkestemning. Men vi, der har oplevet og måttet leve med fremskridtspartiets mangeartede forsøg på at slå mønt af visse folkestemninger i mange forskellige situationer, undres vel næppe mere. Man har jo set tanker om, at folk over 60 år skulle fratages deres stemmeret, man har foreslået, at Danmarks forsvar skulle afløses af en russisktalende automattelefon, der gav meddelelse om vor overgivelse, og nu lægger man

[Albertsen]

altså op til, at vores retsvæsen skal føres tilbage til tilstande som for små 100 år siden.

Jeg vil ikke alene blankt afvise forslaget på socialdemokratiets vegne, jeg vil samtidig love, at socialdemokratiet af alle kræfter vil bekæmpe den tendens, som lovforslaget er udtryk for. Tendensen er farlig, lovforslaget er teknisk mangelfuldt, og bivirkningerne kan blive helt enorme.

Det er klart, at terrorbekæmpelse som begreb kan vi ikke være kolde over for eller uinteresserede i, og det forslag, som vi skal behandle efter dette punkt, giver jo også udtryk for regeringens positive holdning over for at løse problemet inden for retsstatens rammer og med den humanisme, som er karakteristisk for det samfund, vi lever i, og det samfund, vi føler os knyttet til.

Vi mærker os, at lovforslaget fremkommer fra et parti, der så ofte klager over manglende hensyntagen og sin politiske isolation. Denne undren kan vel ikke leve længere, når vi bestandig konfronteres med eksempler på, at det samme parti ønsker at være uden for den ramme af fornuft og sømmelig opførsel, som øvrige partier efterlever. Vi afviser forslaget.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Danmark hører til blandt de lande i verden, der er gået fri for internationale terroristgruppers forbrydelser, og det har betydet, at den danske regering indtil nu har kunnet undgå at skulle træffe de vanskelige afgørelser, som regeringer i en række andre lande er blevet tvunget til at træffe, når terroristaktioner satte ind.

Men det har også betydet, at vi her i Danmark indtil nu ikke har haft en gennemgribende politisk drøftelse af, om vort straffesanktionssystem er tilstrækkelig velegnet over for de trusler, som den internationale terrorisme frembyder. Det er på den baggrund, det skal ses, at en række medlemmer af fremskridtspartiets folketingsgruppe har taget initiativ til at fremsætte det lovforslag, der nu førstebehandles.

Jeg tror, at alle medlemmer af tinget, uanset partitilhørsforhold, må være enige i, at det vil kunne vise sig at være en fordel at tage den politiske drøftelse af strafproblemerne nu, hvor det kan ske roligt og velovervejeth, fremfor at tage en tilsvarende drøftelse

på et tidspunkt, hvor beslutninger måske træffes hurtigt og i ophidselse.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at der ikke er tale om et partiforslag. I fremskridtspartiets folketingsgruppe er der tilhængere af forslaget såvel som modstandere af forslaget. Tilhængerne har overordentlig omhyggeligt argumenteret for deres synspunkter i bemærkningerne til lovforslaget. Jeg hører selv til blandt folketingsgruppens modstandere af dødsstraf, som finder denne strafform principielt og moralsk forkert, som ikke mener, at den effektivt kan forhindre terroraktioner eller andre former for forbrydelser, og som mener, at en optrapning af brutaliteten i samfundet kan blive konsekvensen, hvis dødsstraf indføres selv for en stærkt afgrænset type forbrydelser.

Men én ting tror jeg at alle kan være enige om, uanset hvad vi mener om dødsstraf, og uanset hvilken partifarve der er vores, nemlig at det store problem, som den internationale terrorisme er blevet, må – selv om det er ubehageligt – indtage en fremtrædende plads i den offentlige debat og i den politiske debat, således at vi forhåbentlig kan finde frem til løsninger, der kan forhindre eller i det mindste dæmme op for, at politisk kamp føres med volden som våben.

Det lovforslag, der nu er fremsat, og som nu skal behandles i retsudvalget, vil forhåbentlig være et bidrag til at få ført en realitetsbetonet debat omkring disse emner.

Nathalie Lind (V):

Det lovforslag nr. L 86, som er fremsat af medlemmer af fremskridtspartiets folketingsgruppe, kaldte hr. Voigt i tv-udsendelsen i aftes hr. Glistrups forslag. Jeg skal benytte denne betegnelse, for så kommer jeg heller ikke til at ramme de medlemmer af denne gruppe, som ikke tilslutter sig forslaget, med mine kommende bemærkninger.

Jeg vil klart sige, at venstre vil hverken have lod eller del i det forslag eller de tanker, der her føres frem. Alene reglen i § 10 om, at en dødsdømt selv skulle tage stilling til aflivningsmetoden, er efter min mening udtryk for en tankegang eller et tankespind, der er os væsensfremmed. Vi ønsker ikke dødsstraf genindført i dansk lovgivning som her foreslået. Jeg behøver ikke bruge min taletid til at tilslutte mig de argumenter, ju-

[Nathalie Lind]

stitsministeren er kommet med om dødsstraffens manglende præventive virkning i disse sager. Vi har ingen tillid til, at det vil bremse terrorismen. Tværtimod frygter vi, at resultatet vil blive, at kampen bliver endnu hårdere, og at det vil få til følge, at der sker en sådan brutalisering af samfundet, at det blot vil give terroristerne yderligere argumenter i hænde i deres sygelige kamp for at nedbryde vort demokratiske system.

Jeg tror, det er dybt alvorligt, når man siger, at et retssamfund, som bygger og skal bygge på respekten for det enkelte menneske, ikke uden at kompromittere sig selv, ikke uden at miste sin troværdighed, kan anvende midler, der strider mod de grundlæggende menneskerettigheder.

Jeg skal altså ikke gå ind på forslaget enkelte principper. Men jeg må have lov at sige, at jeg har følt et dybt og et stigende ubehag ved at sætte mig ind i dets bemærkninger. Jeg mener, at fremstillingen dels er egnet til på mange punkter at skabe uro i befolkningen og oppiske en stemning, der er stærkt agitatorisk, ensidigt præget, og der er bemærkninger, som er unødigt hånende over for anderledes tænkende. Jeg finder, at denne sag er for alvorlig til, at man behandler den på denne måde. Jeg beklager, at fremskridtspartiet, efter min opfattelse, ikke har udvist den fornødne ydmyghed, da de ville komme med et forslag om dette dybt alvorlige emne.

Må jeg med hensyn til det polemiske blot nævne to ting: man har nogle argumenter om, at ved undervisningsvæsenets virke i de senere år er alt gået i opløsning: disciplin, guds frygt, resignation osv., og i stedet sker der en indoktrinering, hvor samfundets grundlæggende synspunkter nedrakkes, og det kan så igen virke på afsporede sjæle, underforstået altså: fremskridtspartiet har haft ret i sin kritik af dansk undervisningsvæsen.

Man taler om, at der i udviklingslandene, fordi man nu i løbet af en kort tid skal føre dem frem fra Harald Blåtands niveau til moderne edb-alder, vil være indre spændinger og grobund for, at terroristbander kan udvikles, her igen underforstået: fremskridtspartiet havde jo ret, når de kritiserede vores u-landspolitik.

Endvidere siger man – og det synes jeg næsten er det alvorligste – at det er tankevækkende, at terrorisme ikke synes at fore-

komme i diktatorlande, i kommunistlande, der i generationer har haft dødsstraf. Man siger, at dette egentlig er »mindre afskrækkende at efterligne end de andre elementer fra den Sicherheitspolizei-befolkningsovervågning, som nu udgår fra Bonn til neuropæisering af vores alle sammens daglige færden«.

Vi ved alle, hvad Neuropa stod for, og jeg finder, at det er en uanstændig hån over for det vesttyske demokrati at udtrykke sig på den måde. Vesttyskland, som midt i svære prøvelser har bevaret hovedet koldt, har optrådt værdigt og holdt fast ved de demokratiske principper, forhånes hermed af hr. Glistrup og hans meningsfæller ved den skete sammenligning med Hitlertidens Nazityskland. Der er et gammelt ord, der siger: sig mig, hvem du omgås, så skal jeg sige dig, hvem du er.

Jeg vover på egen hånd en omskrivning: sig mig, med hvilke argumenter du forsvarer en sag, så skal jeg sige dig, hvad den er værd.

Annelise Gotfredsen (KF):

Dette lovforslag, der er fremsat af en gruppe fra fremskridtspartiet, omhandler forbrydelser begået i fredstid. Jeg vil straks stærkt pointere, at der er tale om forbrydelser, og at synspunkter, man anlægger på handlinger foretaget under krig, ikke bør anlægges på disse gerninger, hvor skrækelige de end er. Der er tale om en kriminalitet af overordentlig råhed og voldsomhed, som på grund af den moderne tekniske udvikling får en særlig farlig karakter, og som på grund af nutidens messemediedækning ikke lader nogen i uvidenhed om begivenhederne. Jeg vil endda sige, at massemediernes indgår som et nødvendigt led i disse forbryderes planlægning om at oppiske en skrækstemning og om at tvinge til et handlingsforløb og en samfundsudvikling på terroristernes egne voldspræmisser.

Vi er i dag gennem den historiske udvikling nået til et stade, hvor vi i vor retspleje har afvist dødsstraf i fredstid, og det kan ikke være rimeligt, at disse forbrydere skal tvinge os tilbage til et system, hvor respekten for menneskeliv forringes.

Det må ved en ændring af straffeloven nøje overvejes, hvilke konsekvenser en døds-

[Annelise Gotfredsen]

straf vil have, og hvad man kan opnå herved. Jeg tror ikke på den generalpræventive virkning. Forslagsstillerne nævner jo selv i bemærkningerne til forslaget, at der er tale om fanatikere med et forskruet sjæleliv, der »kaster alle andre hensyn til side med hensyn til, hvordan de vil benytte deres eget menneskeliv«, og heri indgår naturligvis også risikoen for en dødsstraf. Bevidstheden om dødsstraf vil i øvrigt mindske muligheden for at redde gidsler levende fra f. eks. en flykapping.

Det er et postulat, at der bliver færre terrorister, såfremt man henretter de tilfangetagne. Dette er naturligvis uden for bevisførelse, men det er rigtigt, at der er disse henrettede terrorister færre. Men jeg kan med lige så stor ret påstå, at den voldsmentalitet, der vil næres ved en dødsstraf, vil fostre flere terrorister. Det konservative folkeparti mener derfor, at dødsstraf i fredstid vil undergrave demokratiet og skabe et helt andet samfund end det, vi ønsker at leve i.

Hr. Glistrup betegner flot dette argument som skrivebordspræget. Jeg ved ikke, hvor dette lovforslag er inspireret og udarbejdet, men forslagsstillerne har i hvert fald tilsluttet sig den stærkt venstreorienterede hetz mod det vesttyske samfund, og jeg henviser til – jeg glæder mig over, at jeg er på linje med fru Nathalie Lind – udtalelsen i bemærkningerne om den »Sicherheitspolizeibefolkningsovervågning, som nu udgår fra Bonn til neuropæisering af vores alle sammens daglige færden«, som forslagsstillerne altså mener hersker i Vesttyskland.

Jeg har derimod lyst til at udtrykke min respekt for den måde, hvorpå det nye tyske demokrati har formået at håndtere disse uhyggelige affærer uden at prisgive demokratiets institutioner, og når man som et positivt modstykke til Vesttyskland på dette punkt fremhæver de kommunistiske diktaturstater, vil jeg spørge forslagsstillerne: når man fremhæver, at terrorisme ikke synes at forekomme i disse lande, som i generationer har anvendt dødsstraf, og derfor mener, at det kan være samfundsmæssigt fornuftigt at anvende dødsstraf på disse forbrydelser, vil man så samtidig tage ansvaret for at risikere en tilnærmelse til disse diktaturstaters samfunds- og menneskesyn? Jeg ønsker det i hvert fald ikke.

Jeg skal blot sige, at hele sigtet med lovforslaget er en gennemførelse af en lynjustits,

der er i stærk modstrid med det danske samfunds retsprincipper. Man kunne f. eks. tænke sig, at det senere blev åbenbart, at en af terroristerne selv var blevet tvunget til handlinger under trussel af vold mod sig selv eller sin familie. Det grundlag, på hvilket man har truffet afgørelsen, må jo under en sådan lynjustits, nærmest en standret, være aldeles uforeneligt med et retssamfunds retspleje.

Jeg skal undlade at komme ind på spørgsmålet om aflivningsmetoder, hvor lovforslaget taler for sig selv, og blot fremhæve, at man i England, hvor man i nogle år har levet med terroristhandling, ikke har ladet sig provokere af en folkestemning til at genindføre dødsstraf. Et retssamfund må baseres på respekten for det enkelte menneske. I modsat fald spiller man terroristernes spil, og dette må føre vort parti til at tage stærk afstand fra lovforslaget.

Mimi Jakobsen (CD):

Centrum-demokraterne må skarpt tage afstand fra forslaget om dødsstraf. Vi er ikke blinde for, at der under sådanne terroraktioner, medens de står på, kan være et følelsesbetonet ønske i store dele af befolkningen om dødsstraf mod terrorister, der retter deres fanatisme mod uskyldige civile, men jeg er også sikker på, at hovedparten, når de kobler forstanden til, alligevel vil føle det uforeneligt med vor demokratiske styreform at indføre dødsstraf i fredstid.

Jeg vil gerne opfordre de medlemmer af fremskridtspartiet, der har tegnet forslaget, til at koble følelserne fra og forstanden til. Det burde være klart også for disse medlemmer, at netop en skærpelse af denne karakter er præcis, hvad disse fanatiske terrorister ønsker.

I øvrigt skal jeg ikke gå i detaljer med forslaget, men blot nævne, at den barokke regel om, at dødsdømte selv kan vælge mellem tre henrettelsesmetoder, blot mangler en fortrydelsesparagraf, for at den er fuldkommen.

CD afviser lovforslaget.

Ebba Strange (SF):

Hr. Glistrup m. fl. fremskridtspartimedlemmers lovforslag om dødsstraffens genindførelse i Danmark er vanvittigt såvel i sin form som i sit indhold. Vanviddet viser sig i de paragraffer, der indfører lynjustits, og

[Ebba Strange]

som foreslår, at man selv kan vælge dødsmanden. Netop fordi forslaget er vanvittigt, skal jeg ikke opholde mig ved hverken indholdet eller formen af det, men knytte nogle principielle bemærkninger til selve dødsstrafproblematikken og til det, at medlemmer af fremskridtspartiet på dette tidspunkt finder det fornødent at foreslå dødsstraffen genindført.

SF vender sig under alle forhold imod dødsstraf. Vi mener ikke, at nogen har ret til at tage et andet menneskes liv, hverken når det drejer sig om enkeltpersoner, eller når det drejer sig om statsapparater. At tage en andens liv er en inhuman, uigenkaldelig handling.

Vi vil også gerne fra SFs side benytte denne lejlighed til at advare befolkningen imod at lade sig skræmme og ophidse til at falde for en letkøbt demagogi som den, man oplever, når man læser bemærkningerne til hr. Glistrups lovforslag.

Vi lever i en tid, hvor der på givne tidspunkter opstår bølger af terrorhandlinger, og det er på et sådant tidspunkt, medlemmerne har fremsat dette forslag.

SF har tidligere udtalt, og vi gentager, at vi vender os imod anvendelsen af terroristiske midler til opnåelse af et hvilket som helst formål. Vi anser det især ikke for hensigtsmæssigt at anvende terror som middel i kampen for et socialistisk samfund, bl. a. fordi vi mener, at betingelserne for at udvikle et socialistisk samfund er, at den brede arbejdende befolkning tilslutter sig formålet. Terror rettet mod enkeltpersoner eller mod grupper af personer vinder ikke befolkningens tillid, men virker tværtimod skræmmende.

Imidlertid vil vi på det skarpeste advare imod, at retssystemet, samfundsapparatet, besvarer terrorismen ved selv at anvende terroristiske midler, og dødsstraf er et terroristisk middel. Alle vore erfaringer med forskellige straffesystemer viser, at der er en nær sammenhæng mellem grove forbrydelser og grove straffe. Dødsstraf vil ikke forhindre nye terrorhandlinger, og det tror jeg et eller andet sted hr. Glistrup godt ved, for han må selv have læst de undersøgelser og de historiske retsreferater, der findes. Tværtimod vil indførelse af dødsstraf efter alt, hvad vi ved, bevirke en optrapning af terrorhandlinger. Og det tror jeg som sagt hr. Glistrup og andre forslagsstillere ved, men det, man gør, er, at man fisker med en uhørt kynisme i vande,

der er blevet oppasket af små ekstremistgruppers afviselige handlinger.

Vi afviser på det bestemteste, og vi opfordrer hele folketings og hele den danske befolkning til på det bestemteste at afvise at lade sig skræmme, true, til at genindføre en så barbarisk strafform som den, vi her er stillet over for.

Vi advarer mod, at man lader sig vildføre af demagogien, og vil på det bestemteste afvise det foreliggende lovforslag.

Tove Jørgensen (DKP):

DKP kan som en række af de andre partier ikke gå ind for det lovforslag, der her er fremsat af fremskridtspartiet; vi opfatter det som en demagogisk udnyttelse af en spændt situation omkring terroristhandlinger.

Vi er enige med justitsministeren i, at det, det først og fremmest drejer sig om i forbindelse med dette lovforslag, er en stillingtagen til et etisk princip om dødsstraf eller ikke og en vurdering af, om dødsstraf som forebyggende middel er en virksom måde at bekæmpe terrorisme på.

Det er også korrekt, som ministeren har sagt, at der har været et stigende antal terroristhandlinger, og at man er nødt til på en eller anden måde at sikre sig, i det omfang det er muligt, staterne imellem. Her går DKP ind for, at det må ske ved internationale aftaler imellem staterne om udlevering i forbindelse med flykapringer o. lign.

Hvad angår selve spørgsmålet om det etiske princip, vil jeg sige, at DKP ikke er tilhænger af individuelle terrorhandlinger, og det er vi lige så lidt, som vi er tilhængere af terrorhandlinger, der udføres af stater, således som vi så det ved de amerikanske giftbombninger i Vietnam og med de israelske commandoraid mod palæstinensiske flygtningelejre.

Vi tror heller ikke på, at et forslag om dødsstraf vil have en forebyggende virkning på de tilstande, der fremtvinger terrorisme og får folk til at begå sådanne desperate handlinger. Jeg er aldeles ikke enig med fru Annelise Gotfredsen, når fru Annelise Gotfredsen i sin vurdering af Vesttyskland mener, at man dér har formået at løse problemerne på demokratisk vis. Jeg mener tværtimod, at netop den politik, man har ført i Vesttyskland, ikke mindst med berufsverbot, netop

[Tove Jørgensen]

yderligere har frempresset en række terrorhandlinger. Det skal ikke ses som undskyldning for disse handlinger, men det skal ses som en vurdering af, hvordan en optræning af de muligheder, man tager i brug for at modvirke terrorhandlinger, kan virke.

Jeg mener, vi skal passe på, at disse terrorhandlinger ikke misbruges til at indføre bestemmelser i lovgivningen, som går langt videre, end de konkrete handlinger berettiger til, for dermed vil vi opnå en optræning af terrorismen og ikke det modsatte.

Det konkrete forslag, der foreligger, betyder jo i realiteten, som det er blevet sagt af flere, en indførelse af standret. Vi kan ikke dele den tillid, der udtales til, at højesteret altid i en spændt situation – også en spændt politisk situation – ikke vil lade sig bruge, og vi kan ikke glemme, at danske borgere ikke mindst ved danske domstoles medvirken under den anden verdenskrig blev udleveret til en fremmed magt, og at det for mange betød, at de endte deres dage i tyske kz-lejre. Derfor kan vi ikke tillægge domstolene den myndighed over borgernes liv, som dette lovforslag indebærer.

Endvidere har det tidligere været bragt ind i debatten, at selv sindssyge personers handlinger vil kunne pådømmes som terroristhandlinger; også dette kan misbruges.

Endelig er vi modstandere af dødsstraf og har sammen med andre medlemmer af dette ting stillet forslag om, at dødsstraf skal afskaffes, også de steder, hvor den endnu findes i dansk lovgivning.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Før jeg fremsætter mine bemærkninger til det foreliggende lovforslag, vil jeg lige komme med nogle enkelte udtalelser, for at det, jeg siger senere, ikke skal blive misforstået.

Disse bemærkninger er: der findes ingen, overhovedet ingen, undskyldning for terrorisme, og jeg tager på den radikale gruppes vegne skarpt afstand fra enhver form for terrorisme.

Når jeg har sagt det, skal jeg vende mig til lovforslaget og om dette indlede med at sige, at vi under ingen omstændigheder kan støtte dette lovforslag om at indføre dødsstraf.

Jeg har det på samme måde som fru Nathalie Lind, der siger, at det er med stor modvilje, hun har gennemlæst bemærknin-

gerne til lovforslaget. Det er lykkedes at skrive disse bemærkninger på en sådan måde, at man i høj grad må føle afsky for de mennesker, der kan producere noget sådant. Det er lykkedes gennem udformningen af bemærkningerne at genere mennesker, der på en absolut rosværdig måde forsøger at gennemføre et demokrati, skønt de har et dårligt udgangspunkt. Hermed sigter jeg ikke mindst til indledningen af bemærkningerne, hvor man tillader sig at sige over for det, der sker i Vesttyskland, at når der står i grundloven, at man dér ikke har ret til at bruge dødsstraf, er det antagelig derfor, man ikke har henrettet mennesker i Tyskland. Hvad er det dog for en måde at argumentere på?

Hvis man fra forslagsstillernes side var gået til denne sag om terrorisme på en sådan måde, at man ønskede at få en løsning på det, måtte man have stillet sig det spørgsmål: hvordan virker dødsstraf? Som det allerede er sagt, er der jo mangfoldige undersøgelser, der viser, at dødsstraf ikke har den af forslagsstillerne ønskede virkning, nemlig at begrænse terroren, eventuelt helt fjerne den. Man har selv gentagne gange henvist til eksempler, hvor det ikke er lykkedes. Man har selv brugt eksemplet med frihedskampene i de besatte lande. Hvis man var gået til dette problem med alvor, ville man have spurgt, som det er antydnet heroppefra: er der nogen særlig baggrund for, at der opstår terroristbevægelser?

Nu har jeg stærkt bebrejdet forslagsstillerne, at de har sagt sådan om Tyskland, som de har gjort; når jeg har understreget dette igen, er det, fordi jeg mener, at den tyske præsident, Walter Scheel, var inde på nøjagtig dette problem om terrorisme, men han angreb det på en værdig, på en humanistisk måde. Han spurgte: har vi, vi, der er så stærke modstandere af terrorisme og dødsstraf, selv nogen skyld i, at nogle af vore unge mennesker i dag bliver terrorister? Han sagde: skulle vi have hørt bedre efter dem i 1960'erne, dengang man fra den tyske stats side brugte meget brutale metoder mod demonstranter? Det er jo det spørgsmål, man skulle have taget op; det er jo det spørgsmål, det hele drejer sig om. Man må give luft. Man må have et åbent samfund, så man kan diskutere alle sager frit og åbent; ellers risikerer man, at folk går over til terrorismen i misforstået iver. Men man afskaffer den be-

[Bernhard Baunsgaard]

stemt ikke ved dødsstraf, for, jeg tror det var fru Nathalie Lind og en række andre ordførere, der understregede: bruger staten endnu mere vold, risikerer man endnu mere vold fra terroristers side.

Jens Møller (KrF):

Stillet over for terrorismens rædsler er det vel forståeligt, at nogle mennesker i et øjebliks følelse af fortvivlelse og magtesløshed kan stille sig selv det spørgsmål, om man burde indføre dødsstraf. Der er også den rigtige intention i hr. Glistrups forslag, at der bør gøres alt, hvad der er muligt, for at beskytte det enkelte menneske og for at beskytte demokratiet imod terrorisme og følgerne af terrorisme, men vel at mærke alt, som kan gøres, uden at man derved underminerer demokratiet ved at underminere respekten for det enkelte menneske.

Kristeligt folkeparti er imod dette forslag, først og fremmest fordi vi principielt er imod dødsstraf – vi mener ikke, det er et menneskes opgave at råde over andre menneskers liv og død – men også fordi vi ikke mener, at dette forslag vil virke efter sin hensigt. Befrielsesaktionerne, med alt hvad deraf følger af ny terrorisme, vil jo blot blive fremskynnet og forstærket, og vi behøver jo kun se tilbage til besættelsestiden for at se, hvad der sker, hvis en henrettelse er sket: der vil blive tale om clearingmord osv., altså som flere andre har sagt heroppefra i dag: der vil blive en skærpelse af konflikten, en forværring af terrorhandlingerne.

Når det er sagt, føler jeg, jeg også her må sige, at det er forbavsende at sidde og høre på talerne heroppefra, hvordan man taler stærkt og forarget om dette forslag fra partier og personer, der samtidig går ind for den uhemmede og ubegrænsede adgang til abortus provocatus. Man vil altså således beskytte de værste forbrydere – og med rette – men samtidig vil man prisgive de allermost uskyldige. Jeg kan kun dertil sige: forstå det, hvem der kan.

Til sidst skal jeg gentage: kristeligt folkeparti er imod dødsstraf, også for terrorister, og vi kan derfor ikke medvirke til lovforslagets vedtagelse.

Ib Christensen (DR):

Retsforbundets folketingsgruppe afviser det tilbagefald til barbariske straffemetoder, som dødsstraffens genindførelse i fredstid vil være. Det vil kun forstærke de voldstendenser i samfundet, som kan konstateres. Hvis dødsstraf skulle være præventiv, så se til kriminaliteten i USA og andre lande, der endnu har dødsstraf. Det, man i stedet for skulle koncentrere sig om, var årsagerne til terrorisme: nationale, økonomiske, sociale eller kulturelle problemer, der er uløst og ignoreres, og hvor man bruger repressive metoder i stedet for at løse disse problemer. Det skulle man i stedet for koncentrere sig om.

Wilhelm (VS):

VS er modtander af dødsstraf. Det er et principielt standpunkt, og det er et standpunkt, vi hylder konsekvent. Jeg er meget enig i det, justitsministeren sagde om, at det er hovedafgørelsen i holdningen til hr. Glistrups forslag, at det er et spørgsmål om et etisk princip. Vi finder ikke, at der findes noget forsvar for uoprettelige sanktioner for nogen forbrydelse. Vi finder, det er umuligt at opstille et forsvar for sådanne uoprettelige sanktioner.

Hvis vi skal gå ned under det principielle og kigge praktisk på det, mener vi, erfaringerne er afskrækkende, og at erfaringerne er dårlige i præventiv henseende. Vi mener, erfaringen med dødsstraf er afskrækkende, fordi historien altid har vist, at normerne ændrer sig, og at en masse af de mennesker, der er blevet ofre for dødsstraf under forskellige systemer, ikke ville være blevet det nogle år senere. Vi mener, erfaringerne er dårlige. Der er ikke den præventive virkning, som fremskridtspartiet bygger sin idé på, men der er derimod en meget sikker virkning, der hedder en yderligere brutalisering af samfundet.

Når jeg siger, at det for VS er et konsekvent standpunkt, betyder det også, at vi ikke som enkeltpersoner, men som parti og totalt er medforslagsstillere til det, vi senere kommer til at behandle her i salen: den totale afskaffelse af de sidste rester af dødsstraf i dansk lovgivning.

Jeg vil gerne tilføje med det samme, at jeg finder, at en sådan stillingtagen fra et parti naturligvis også forpligter til, at et sådant parti ikke senere kan medvirke til en genindførelse under nogen som helst omstændighe-

[Wilhelm]

der af dødsstraf med tilbagevirkende kraft, altså det, man så efter besættelsestiden og det, som man stadig væk søger at retfærdiggøre de bestående rester af dødsstraffen med i dansk lovgivning.

VS tager afstand fra den individuelle terror, som de fleste tænker på, når de snakker terrorisme uden at definere det særlig klart for sig selv. Vi tager afstand fra den, og vi mener også, at det er en klar erfaring, at denne terror styrker en højrebølge og altså i enhver henseende virker imod den politiske udvikling, som vi ønsker, og som vi arbejder for.

Jeg mener, der er ét enkelt punkt, man kan ligesom rose Glistrupforslaget for, og det er, at man i det mindste har forsøgt at indsnævre begrebet terrorisme, som skal være omfattet af dette lovforslag. Det er måske ikke særlig præcist, når man siger »betydelig fare for drab for en flæthed af sagesløse personer«, som altid vil være noget usikkert noget at tage stilling til, men der er i det mindste et forsøg på at indsnævre, hvad det er for tilfælde, man vil ramme. Det gælder jo desværre ikke den megen anden snak, der er om terrorisme og om foranstaltninger imod terrorisme.

Så vil jeg sige til allersidst, at jeg er enig med justitsministeren i, at fremskridtspartiet her kører på en reaktionær bølge, en højrebølge, og forsøger at appellere til de værste tendenser i denne bølge. Men jeg synes, det er nødvendigt at sige, at fremskridtspartiet og denne bølge ikke opstår i et tomrum og ikke opstår ud af den blå luft. Den socialdemokratisk-borgerlige midte her i salen og her i landet har et meget stort medansvar for at have skabt jordbunden for denne bølge. På samme måde som det skete i den øvrige politik, i den økonomiske politik med sparebånd og hetz mod den offentlige sektor som en forudsætning for denne bølge på det område, er det jo sket på dette langt mere principielle område med den almindelige hetzstemning og den almindelige forskrækkelsesstemning og forsøget på fra statsmagtens side at forsvare nogle handlinger, som i virkeligheden ikke lader sig forsvare, uden at man bidrager til at rejse en hetz, som der, lykkeligvis da, endnu ikke i vores samfund er nogen som helst reel baggrund for. Jeg tænker selvfølgelig på den nylige sag angående en udvisning eller udlevering, hvad man nu vil kalde det,

og på deltagelsen i det, vi kommer til at drøfte under det næste punkt. Det er altså ikke noget, en Glistrupbevægelse har skabt, eller en højrebølge, der bare kommer af sig selv.

Jeg mener, at disse ting må behandles alvorligt, men den eneste alvorlige måde at behandle dem på er at prøve at sætte sig ind i og finde ud af at analysere, hvad de bunder i. Vi har set perioder i Europas historie, hvor terrorismen har været en bølge. Der var en langstrakt bølge omkring århundredskiftet, og vi oplever begyndelsen på en langstrakt bølge nu igen. Det har at gøre med politiske problemer, som disse samfund ikke løser, og det løses ikke ved et forslag som dette.

Glistrup (FP):

Justitsministeren fremførte fire overordentlig tungtvejende argumenter imod at anvende dødsstraf inden for det område, vi her beskæftiger os med, og disse fire argumenter fortjener derfor hver for sig en nøje gennemgang og overvejelse: hvor langt bærer de, hvor vidt kan de holde?

Det første, ministeren nævnte, var, at man som sit etiske grundprincip må vise en udstrakt respekt for andre menneskeliv. Det tror jeg vi alle 179 herinde kan være enige om. Det problem, som de af fremskridtspartiets folk, der står bag ved dette forslag, har tumlet med, opstår, når der på den ene side er tale om en manglende respekt for en meget stor befolkningsgruppes liv – tilfældige mennesker, der er kommet sammen i en Malorcaflyvemaskine, i et jernbanetog, eller hvad vi har set eksempler på – og på den anden side en enkelt, to, tre, fire, der i den grad har sat sig uden for samfundet som de terrorister, vi her taler om, og som altså iværksætter den slags handlinger, der her er tale om. Når man skal følge grundsætningen om at vise respekt for andre menneskers liv, er det så de fire terrorister, eller er det de 108 i flyvemaskinen, man skal tænke på? Der er vi altså – ud fra nøjagtig det samme grundsynspunkt, som ministeren har – kommet til den modsatte konklusion.

Ministerens andet argument var, at langt, langt de fleste undersøgelser, som det også nævnes i lovforslagets bemærkninger, vedrørende dødsstraffen viser, at den ikke har nogen kriminalitetsforebyggende virkning, ikke

[Glistrup]

virker præventivt. Det er helt rigtigt, at grundlaget er således, men vi står her over for en forbrydertype, som vi ikke har disse undersøgelser på, for vi har ikke kendt dem før, der er tale om mennesker, der med et ret sammenfaldende udtryk med, hvad ministeren sagde, og hvad der står i bemærkningerne til forslaget, har sat sig uden for alle almenmenneskelige normer, og derfor er det højst sandsynligt, ministeren har ret i, at det ikke virker præventivt i retning af, at de ikke begår nye terrorhandlinger. Men det virker på to måder, hvis Danmark har dødsstraf: for det første, at disse nye terrorhandlinger ikke bliver begået i Danmark, som ellers vil tiltrække sig netop disse handlinger, hvis vi har siddende en Andreas Baader-type, eller hvem der nu kan være tale om, i Horsens tugthus eller på Kragsskovhede, eller hvor man nu vil anbringe ham. For det andet søger den kriminalitet, det her drejer sig om, at få nogle af disse meget, meget få ekstremistgrupper fordoblet eller tredoblet, eller hvor meget man nu opnåede i Japans Røde Hær, da man fik løsladt disse fanger ovre fra fængslerne ved Tokio. Derfor er dødsstraf vejen til at undgå, at disse små ekstremistgrupper kommer til at vokse igen.

Det tredje centrale argument, som ministeren bragte frem, var, at dødsstraf vil indebære en brutalisering af retsapparatet, som meget vel kan få afsmittende virkninger. Jeg er helt enig med ministeren i den betragtning. Spørgsmålet er bare igen: vil det få større brutaliseringsvirkninger af retsapparatet, at man foretager en dødsstrafeksekution, som jo er noget, der foregår inden for nogle ganske få sekunder, og så er den sag slut, end at man i måske 20, 40 eller 50 år skal have terrorister siddende i danske fængsler, hvorved man altså har brutaliseringen over hele den periode, hvor man med sikkerhedsvagter, kontrol osv. må have hele samfundet sat i krigstilstand, fordi man måske har 2 eller 5 mennesker siddende i Vridsløselille? Det, der er problemet, er: hvor er brutaliseringen mindst? Og det er det, vi må søge imod. For hvad der koster flest menneskeliv ved vi jo: det er at have sikkerhedsvagter, der er bevæbnede, det fører til vådeskudsulykker og til andre misbrug af våben osv., så der er ikke nogen tvivl om, at dødsstraf er det, der sparer de fleste menneskeliv, mens derimod det at skulle bruge alternativerne i form af

disse vagtordninger fører til, at der går flere menneskeliv tabt.

Endelig fremhævede ministeren, at vi må ind i internationale aftaler, vi må foretage en række forskellige foranstaltninger. Også her er jeg fuldstændig enig med ministeren: selvfølgelig er det forslag, vi drøfter her, ikke løsningen på terroristproblemet, selvfølgelig er dødsstraf ikke noget, der overflødiggor alle andre måder at gribe problemet an på, men det problem, dette lovforslag rejser, er, om dødsstraf kan indgå som ét element blandt de mange andre forholdsregler, som man må tage fra samfundets side over for dette højst ulykkelige, der er sket med terrorismens fremvækst.

Ud over ministerens fire argumenter hørte jeg i og for sig kun tre yderligere argumenter i debatten imod selve det at anvende dødsstraf.

Fru Annelise Gotfredsen fremførte den påstand, at hun mente, dødsstraf ville føre til, at der kom flere terrorister. Nu er det, som fru Annelise Gotfredsen også nævnte, selvfølgelig umuligt for os alle sammen at vide, hvordan de psykologiske mekanismer er, men jeg vil vove at påstå, at terroristgrupperne, som vi kender dem: Holger Meinsgruppen, Japans Røde Hær, Sorte September, og hvad der ellers er tale om, er nogle så fanatiske og så små ekstremistgrupper, at den omstændighed, at Danmark har dødsstraf, ikke vil føre til, at der kommer flere egnede terrorister, der kan rekrutteres til de grupper. Danmarks valg kan føre til, at vi undgår at få så mange terrorforbrydelser.

Så fremhævede fru Annelise Gotfredsen, at der kunne komme til at foreligge justitsmord. Det er jo et argument, som man må have for øje i enhver dødsstrafsag, og det er også helt åbenbart at de, der skal dømme i en dødsstrafsag, vil være overmåde forsigtige for at undgå at komme til at forvolde justitsmord. Det ligger også bag ved de mange retsgarantier, som er indarbejdede i forslaget, ikke mindst at der skal være tre fjerdedels flertal i højesteret for at fælde en dødsdom.

Endelig som det sidste argument, jeg hørte imod selve det at bruge dødsstraf, fremhævede hr. Jens Møller, at det ikke tilkommer os her i folkettinget eller nogen som helst andre at råde over andre menneskers liv og død. Det er jo et argument, der lyder godt, men som i virkeligheden desværre er indholdsløst,

[Glistrup]

for det er jo det, vi gør hver evige eneste dag herinde i folketinget, når vi afgør, om en hospitalsbevilling skal være større eller mindre, om veje skal anlægges på den ene eller den anden måde, om hastighedsgrænser for biler skal være det ene eller det andet. Så råder vi over liv og død, det kan vi ikke frage os, det er vor byrde at skulle gøre det.

Hr. Bernhard Baunsgaard og hr. Wilhjelm var inde på, at det er grundlæggende at få fastslået, hvad der er årsagen til terrorismen. Det kan jeg være enig i, men når vi står i den situation, at terrorhandlingen er begået og vi har terroristen, som er anholdt her i landet, så må vi løse det problem. Men selvfølgelig skal vi da også grave dybt i, hvad der er årsagen til terrorismen.

Det har forslagsstillerne efter bedste evne forsøgt at gøre med at argumentere for, hvad der set med vore øjne er de væsentlige årsager til den, men det førte jo bare til, at fru Nathalie Lind sagde, at det var unødigt hånlige bemærkninger og partipolitisk pukken på u-landspolitik o. lign. Vi har forsøgt efter bedste evne at finde ud af, hvorfor vi har terrorisme, hvad vi kan gøre for at undgå den. Men selvfølgelig har hverken vi eller nogen som helst andre hverken på det punkt eller andre punkter inden for terrorbekæmpelsen patent på den evige sandhed. Vi må forsøge at hjælpe hinanden med argumenter, og er der nogen, der kan supplere vores analyse af det, hører vi det da meget gerne.

Fru Nathalie Lind fortsatte sin linje med at hævde, at vi ville forhåne det vesttyske samfund. Det vil vi ikke, men vi vil meget gerne fremdrage diskussionen på en sådan måde, at tingene kommer klart og skarpt frem og ikke bliver pakket ind i vat og formuleringer, sådan at det dræber og ødelægger diskussionen.

Vi har fra forslagsstillernes side al mulig respekt for den måde, som både Helmut Schmidt og Walter Scheel har forsøgt at løse deres meget, meget vanskelige opgaver på, og derfor er det forkert, når fru Nathalie Lind troede, at vi med vores bemærkninger forsøgte at håne det. Vi forsøgte at føre debatten videre frem og gøre det ved at udtrykke os på en markant og karsk måde.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg kan ikke opfatte det som nogen respekt for de tyske demokratiske forsøg, når man skriver i bemærkningerne til sit lovforslag, at det antagelig er, fordi det står i grundloven, at man ikke har brugt dødsstraf.

Det, der kalder mig herop, er en bemærkning fra hr. Wilhjelm. Jeg ville finde det lykkeligt, om alle i dette folketing så på samme måde på det, der er af terrorbevægelser i verden. Jeg lægger efter udspillet fra de syv i fremskridtspartiets gruppe mere vægt på at være enig med hr. Wilhjelm end med de syv i dette spørgsmål.

Det, jeg gerne vil have opklaret, er, hvad hr. Wilhjelm mente med udtrykket »individuel terrorisme«. Jeg går ud fra – men vil gerne have det bekræftet – at det, hr. Wilhjelm ikke uden videre vil inddrage under begrebet terrorisme, sådan som vi taler om det her, er det, som man måske snarere kunne kalde et undertrykt folks bekæmpelse af en besættelsesmagt. Det er klart, at det er noget helt andet end den terrorisme, vi taler om her. Det, det drejer sig om, er jo, hvordan vi ser på det, der er sket i Tyskland; lad der så være så meget baggrund, som der kan være under opbygningen af den tyske stat efter den anden verdenskrig – og man kommer jo ikke væk fra, som det blev nævnt før, at berufsverbot har berørt en million mennesker, og at det giver en uhyggelig baggrund – men vi tager vel begge to afstand fra Baader-Meinhof-gruppens terrorangreb mod den tyske demokratiske stat?

Nathalie Lind (V):

Hr. Glistrup gjorde nogle enkelte bemærkninger til mig, bl. a. noget om, at jeg ikke syntes at tro eller mene, at hr. Glistrup så positivt, måtte jeg nærmest forstå her nu, på den udvikling, der skete i Vesttyskland. Jeg vil gerne citere ordret fra, hvad der står i lovforslagets bemærkninger:

»Ved beslutningstagningen er det tankevækkende, at terrorisme ikke synes at forekomme i de kommunistiske diktaturstater, som jo gennem generationer har anvendt dødsstraf eller dødsstrafflignende Sibirienlandsforvisninger. Dette peger i retning af, at der over for kriminalitet af denne art kan være samfundsmæssig fornuft i at anvende dødsstraffen. Den er det i al fald mindre afskrækkende at efterligne end de andre ele-

[Nathalie Lind]

menter fra den Sicherheitspolizei-befolkningsovervågning, som nu udgår fra Bonn til neuropæisering af vores alle sammens daglige færden.«

Jeg citerede det også før, men fik ingen forklaring fra hr. Glistrup, og jeg kan heller ikke få nogen forklaring, for ordet er brugt, og ordet fanger. Vi ved alle, hvad der ligger i ordene Sicherheitspolizei-befolkningsovervågning og neuropæisering. Skulle vi være i tvivl, kan vi slå op i bemærkningerne, hvor der tales om, at man må sikre sig, som man forsøger at gøre det i Vesttyskland, hvor det efter en lang række kritiske bemærkninger hedder, at dette »er medvirkende til dag ud og dag ind at bundfælde og politistatspræg i hverdagstilværelsen ... og tilmed rystende ineffektivt«. Hvis det er ros af et fremmed land, er det en anden form for ros eller anerkendelse, end jeg kender.

Annelise Gottfredsen (KF):

Jeg vil lige fortsætte med at henvise til samme citat som fru Nathalie Lind og sige, at jeg ikke fik svar på mit spørgsmål om, hvorvidt hr. Glistrup vil tage ansvaret for, at man ved at indføre denne dødsstraf, som man jo mener har haft en positiv betydning for terrorismebekæmpelse i de kommunistiske diktaturstater, derved risikerer at føre samfundsudviklingen i samme retning. Jeg ville ikke tage ansvaret, men jeg fik ikke svar før.

Så vil jeg sige til hr. Glistrup, at det er jo igen en påstand mod påstand. Jeg finder ikke retsgarantierne tilstrækkelige til at undgå justitsmord; der må være tale om en lynjustits, hvis man skal undgå en befrielsesaktion, før gidslerne er blevet henrettet. Vi har jo ellers efter gammel tradition i vor retspleje en meget omhyggelig behandling af straffesager, retssager, der, for at alt kan blive oplyst omhyggeligt, somme tider må strække sig over mange år, og dette kan ikke lade sig gøre i dette tilfælde.

Så vil jeg endelig sige, at det også er påstand mod påstand, at denne dødsstrafindførelse kan avle flere terrorister. Hr. Glistrup mener ikke, at det har stor betydning for udviklingen, om vi har indført dødsstraf. Jeg vil tværtimod sige, at det danske demokrati har været et forbillede for mange andre staters udvikling af demokrati, og jeg befrygter, at

en udvikling, hvor vi indfører dødsstraf, kan have en lignende svækkelse i andre landes omdømme. I hvert fald er der jo i øjeblikket i det politiske liv i Danmark en udvikling i gang, der får mange af vore europæiske naboer til at omtale denne udvikling lidt hånligt og trække på smilebåndet ad os; det er en udvikling i hvert fald, jeg vil være meget opmærksom over for.

Wilhelm (VS):

Jeg vil gerne sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at vi finder, det er nødvendigt ikke bare at bruge et ubestemt ord som terrorisme, men prøve at præcisere det noget.

Jeg vil samtidig sige, at dette korte forsøg med at tale om individuel terrorisme selvfølgelig ikke løser problemet, det er heller ikke dækkende, men når hr. Bernhard Baunsgaard har fået det at hænge sig i, er det med velberåd hu; vi synes, det er nødvendigt at prøve at nuancere denne debat og ikke bare bruge sådan et rammebegreb, som er brugt. Det er også klart, det har ført til, at VS, som nok er dem, der mest har forsøgt at nuancere debatten om terrorisme i de seneste måneder, derfor bliver udlagt nærmest som beskyttere af terrorister. Intet kan være mere forkert.

Men begrebet er jo brugt, hvis vi ser tilbage, også af danske politikere, også af danske medier mod den vietnamesiske befrielsesbevægelse helt op til 1966; dér talte man om terrorister. Eller endnu længere tilbage mod de algeriere, der bekæmpede den franske kolonipolitik i Algeriet op i 1950'erne, dem kaldte man også terrorister. Det er benyttet mod de palæstinensere, der slås for at kunne vende tilbage til de områder, de er forvist fra; dem kalder man også terrorister. Og det er benyttet endnu mere diffust: som hr. Bernhard Baunsgaard vil kunne læse i Politiken i dag, er en kulturpersonlighed i Tyskland, som har tilladt sig at forestå indsamlingen til en tandlægeregning for et afdødt Rote Armee Fraktion-medlem, blevet beskyldt for at være terroristsympatisør af den eneste grund, at han stiller sig i spidsen for en sådan indsamling.

Eller hvis vi tager de hjemlige forhold: regeringserklæringen af 19. august i år, hvor man rask væk slyngede ud mod et menneske, at den pågældende havde bistået terrorister med at finde ud af, hvordan man rejste ind i

[Wilhelm]

fremmede lande, og hvor de mennesker, den pågældende havde bistået, var hans broder, hans svigerinde og et barn, som ingen har noget som helst terrorisme på. Det er over for denne fuldstændig uansvarlige bølge, der kan ramme hvad som helst, vi synes, det er nødvendigt at præcisere begrebet.

Jeg har samtidig sagt, at begrebet individuel terrorisme heller ikke er dækkende, og at vi f. eks. gerne vender os mod den statslige terrorisme, som bestemt ikke er individuel, men statsligt udført terrorisme, som der gives mange eksempler på: bombardementer af flygtningelejre, terrorbombninger af en hel befolkning, udslettelse af store landbrugsområder direkte som terrorhandlinger over for en befolkning osv.

Dér er det interessant – jeg ved ikke, hvor mange der i dette ting overhovedet er opmærksom på det – at da FN-samlingen sidste år på vestligt initiativ drøftede en resolution, eller hvad det hedder dovrede, imod terrorisme, og da de arabiske lande så kom og sagde, at det ville de da gerne være med til, hvis den bare også kom til at omfatte statslig terrorisme, så skulle de vestlige lande ikke længere nyde noget af den, og så blev den lagt i skuffen.

Til det sidste af hr. Bernhard Baunsgaards spørgsmål kan jeg bekræfte, jeg tror for 117. gang, at VS tager afstand fra og har hele tiden taget afstand fra de handlinger, som Rote Armee Fraktion-medlemmerne er karakteriseret ved.

Glistrup (FP):

Som det udtrykkeligt fremhæves i bemærkningerne, er forslagsstillerne i allerhøjeste grad opmærksom på, at de sidste 100 års kulturdebat har afklaret de umådelig store ulemper, der er forbundet med dødsstraf. Det er udgangspunktet for de betragtninger, der findes i bemærkningerne, hvor man altså forsøger at fremdrage de forhold, der kan tale for og imod, at man med henblik på denne helt nyopdukkede samfundsfarlige forbrydelsesform anvender dødsstraf.

I denne debat frem og tilbage forsøger forslagsstillerne at sige tingene lige ud, således at man kan se, hvad der i grunden ligger af styrke i de forskellige momenter, og herunder indgår også den sætning, som altså er faldet fru Nathalie Lind så hårdt for brystet,

om neuropæiseringen. Der ligger da ikke nogen som helst antydning af, at vi tror, Helmut Schmidt eller de andre ledende tyskere er glade og lykkelige for at få denne Sicherheitspolizei-overvågning, som vi rent faktisk må konstatere de har, men det kan bare ikke nytte noget at stikke hovedet i busken og sige, at det fænomen ikke eksisterer. Vi må fremdrage verden, sådan som verden er. Det er en makaber, uhyggelig diskussion, vi er inde i, men det er en diskussion, som vi er nødt til at tage; når vi skal leve op til vort ansvar som folketings, må vi sige tingene ved deres rette navn. Men jeg vil ikke på nogen måde, som fru Nathalie Lind synes at antyde, tages til indtægt for, at jeg af den grund angriber den vesttyske stats ledelse, for når den vesttyske stats ledelse har måttet tage de skridt, man har måttet tage, beror det jo på, at man må bekæmpe endnu mere afskyelige ting, og at man står med armen bundet på ryggen i kraft af den vesttyske grundlovs § 102, som forbyder Vesttyskland at anvende det, der ville være det hensigtsmæssige middel for Vesttyskland i den foreliggende situation, nemlig dødsstraf.

Præcis det samme er i og for sig svaret til fru Annelise Gotfredsen, når hun tror, at jeg eller forslagsstillerne i det hele taget går ind for den østeuropæiske diktaturform, fordi vi i vores søgen efter, hvor man kan finde momenter, der peger i den ene og anden retning i den drøftelse, vi nu er inde i, finder noget, som er godt inden for Østeuropa. Forslagsstillerne tror ikke, at anvendelse af dødsstraf, som er en kort, hurtig proces, vil inficere vort land i retning af at udvikle sig ad de østeuropæiske baner. Derimod tror vi, at hvis vi i en menneskealder eller to skal have siddende Baader-Meinhof-folk i vores fængsler, vil vi brutalisere det danske samfund og kunne udvikle det i retning af østtyske tilstande, og det er en af hovedårsagerne til, at vi har fremsat forslaget.

Så var fru Nathalie Lind og flere andre talere inde på, at der var enkeltheder i lovforslaget, som man fra venstres og de andre partiers side vendte sig imod med afsky, og det siger sig selv – det har debatten da også først og fremmest været præget af – at det er hovedprincippet: skal vi have dødsstraf i disse særlige tilfælde eller skal vi ej, som er temadebatten her. Men hvis man går ind for dødsstraf som resultatet af disse umådelig

[Glistrup]

mange og vanskeligt afvejelige forhold over for hinanden, må man også, som lovforslaget gør, sige, hvordan det skal opfyldes. Der er den § 10, som fru Nathalie Lind og andre kritiserede, et forsøg på at være human og opnå, at de pågældende kan bortvælge de henrettelsesformer, som er dem særlig kraftigt imod. For samfundets interesse er kun én eneste, nemlig at den pågældende bliver henrettet, så vedkommende ikke ved at sidde i dansk fængsel påfører Danmark nye forfærdelige terrorhandlinger.

En anden teknik i forslaget, som kommer frem og skal drøftes, hvis dødsstraf anvendes, er det forhold, som fru Annelise Gotfredsen fremdrog både i første og andet indlæg, nemlig hensynet til lynjustits, således at man ikke fra kammeraternes side kan forbedre befrielsesaktioner, som måske tager 2, 5, 7 måneder, eller hvor meget det er. Det kommer i en vis konflikt med retsgarantierne på den anden side, og dér må man altså foretage en afvejning. Det har vi forsøgt fra forslagsstillernes side, men vi er selvfølgelig i allerhøjeste grad rede til nærmere at drøfte, hvordan den afvejning rigtigst foregår. Men i hvert tilfælde hellere 4 måneders retssag hurtigt gennemført end 30 års fængselsophold for mennesker af den type i danske fængsler.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil gerne sige tak for det svar, at Baader-Meinhof ikke var undtaget fra fordømmelsen af terrorismen; det kunne jo så være klaret med et kort: ja, man fordømmer dem.

Jeg er enig med hr. Wilhjelm i, at vi bør gøre os al mulig umage for at bruge ordet skarpt og veldefineret. Det er vores eneste chance for at komme videre, og jeg er også enig med hr. Wilhjelm i, at når vi taler om at komme videre, gælder det ikke blot mennesker, grupper af mennesker, men også staterne, for først når det bliver vedtaget, at der er meget snævrere grænser for, hvad staterne kan tillade sig i deres indbyrdes opgør, tager vi rigtig fat om problemet.

Jeg vil gerne føje til, at Baader-Meinhof er et meget typisk eksempel på en ikke-individuel terrorisme. Det er en bevægelse, hvis formål, som det også fremgår af de skrifter, der er udgivet om det, f. eks. bogen

om den væbnede kamp, der jo også er kommet herhjemme, ganske tydeligt er et forsøg på at opbygge en ideologi på terrorbasis. Men det glæder mig, at hr. Wilhjelm tager afstand fra det.

(Kort bemærkning).

Nathalie Lind (V):

Jeg må egentlig beklage, at jeg er nødt til at tage ordet igen, for det bliver nok de samme ting, vi kommer til at sige til hinanden. Hr. Glistrup taler om, at for at beskrive verden, som den er, må vi sige tingene, som tingene er. Ja, det er da rigtigt. Men derfra og så til at anvende en sprogbrug eller bruge nogle påstande, som ikke er rigtige, er der jo et meget langt spring. For hr. Glistrup mener åbenbart – det er med i argumentationen – at det er bedre at foretrække erfaringerne fra diktaturstaterne, hvor man har haft dødsstraf etc. i mange år og derfor ikke har haft terror – jeg ved ikke, om det er af den grund, men det er altså udgangspunktet – hvorefter han siger, at det peger i retning af, at det har været samfundsmæssigt fornuftigt at anvende dødsstraffen. Så er det, jeg stadig må anholde det og spørge: hvorfor behøver man at bruge udtryk, der er så nedsættende, så forhånende over for den anden vej, som man har valgt i Vesttyskland, at man kalder det Sicherheitspolizei-befolkningsovervågning – hr. Glistrup plejer da nok at kunne tale dansk – men det får nu være, hvad det vil. På mig virker Sicherheitspolizei sagt i forbindelse med Tyskland i denne relation nedværdigende, især når det sættes sammen med ordet Neuropa, og vi har ikke fået en eneste forklaring på, hvorfor man bruger dette ord. Jeg gentager: hr. Glistrup ved lige så vel som jeg, hvem der brugte ordet Neuropa, og hvad der ligger i de tanker.

(Kort bemærkning).

Annelise Gotfredsen (KF):

Jeg skal blot sige, at jeg ikke på noget tidspunkt har påstået, at hr. Glistrup går ind for den østeuropæiske styreform, men det er nu engang sådan, at det samfund, vi har i dag, er et produkt udviklet af historien. Det samfund, der findes i Sovjetunionen, er et produkt udviklet af dens historie, og man kan nu engang ikke plukke de træk fra de

[Annelise Gotfredsen]

forskellige lande frem, som man mener vil være fordelagtige, uden at risikere at trække andre træk med sig, og det var risikoen for at trække vort samfund i den retning, jeg ikke ville tage ansvaret for ved at indføre dødsstraf.

Så skal jeg blot konstatere, at hr. Glistrup har måttet indrømme, at det er en stærk afvigelse fra vort omhyggelighedsgrundsynspunkt i retsplejen at indføre denne form for lynprocesser, og jeg mener, det er så meget værre, når det drejer sig om en definitiv straf, nemlig en dødsstraf, der ikke kan gøres om.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg er da kun glad for, at dialogen, specielt med hr. Bernhard Baunsgaard måske, begynder at tydeliggøre, hvad det er, den anden mener, men jeg vil da også sige, at så må jeg næsten forstå det på den måde, at hr. Bernhard Baunsgaard nu klart tager afstand både fra den statslige terror – nogle af de eksempler, som vi begge to har nævnt – og også, med sit ønske om at præcisere brugen af ordet »terrorisme«, fra, at det udstrækkes, som det hidtil er blevet gjort, til alle former for aktioner, som de palæstinensiske organisationer har stået for i de seneste år. Sådan må jeg forstå det.

Så vil jeg nu sige en ting, jeg ikke nåede før. Hr. Bernhard Baunsgaard ønskede, at jeg tog stilling til det, han kalder Baader-Meinhofs, mens jeg vælger at bruge deres egen betegnelse: Rote Armee Fraktions, handlinger. Det har jeg gjort, og det har vi hele tiden gjort, men han havde den tilføjelse: handlinger mod det tyske demokrati. Her må jeg nok sige, at det udtryk ville jeg ikke kunne benytte.

Hr. Bernhard Baunsgaard har selv nævnt, at 1 million mennesker i Vesttyskland er ramt af berufsverbot. Man er ramt af det, selv om man tilhører legale partier og ikke har gjort sig skyldig i andet end at tilhøre legale partier. Man kan ikke blive togfører i Vesttyskland, hvis man tilhører visse af disse legale partier. Man kan blive hængt ud i enhver henseende, som jeg har nævnt eksempler på, blot for en humanitær indsats i Vesttyskland i dag. Der er nødretslove, der er starten på hele optrapningen af terrorismen i Vesteuropa i 1960erne gennem de meget hår-

de – det har hr. Bernhard Baunsgaard, og det takker jeg ham for, også været inde på i dag – repressalier fra statens side, oprindelig mod fredelige politiske demonstrationer.

Det er nogle af de ting, vi må have med. Jeg mener også, at vi må have med, hvad jeg ikke finder spor betryggende, at man i denne sag om Rote Armee Fraktion for nogle handlinger, som vi også tager afstand fra, og som er småborgerlige individualistiske terrorhandling i min definition i hvert fald, led for led har kriminaliseret de mennesker, der forsøgte at forsvare de anklagede, til trods for at de oprindelig blev beskikket, hvilket må betyde, man ikke har haft noget på dem. 40 sagførere efterhånden er blevet kriminaliseret. Jeg synes, det gør det vanskeligt at tale fuldstændig ukritisk om det vesttyske demokrati.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Lovforslagets §§ 2-9 indeholder en vis afvigelse fra de normale retsgarantier. Derimod har fru Annelise Gotfredsen ikke ret i, at det er en stærk fravigelse. Men når det har været fundet nødvendigt fra forslagsstillernes side at give en vis fravigelse, er det, fordi vi er bange for, at hvis en sådan sag skal vare mere end højst et par måneder, vil man kunne nå at få forberedt og tilrettelagt befrielsesaktioner, som vil være endnu mere forfærdelige.

Ellers er jeg glad for, at de sidste replikudvekslinger med fru Annelise Gotfredsen og fru Nathalie Lind i hvert fald ikke bragte os længere bort fra hinanden, men snarere fik os bragt noget nærmere til hinanden, for det, der er fru Annelise Gotfredsens problem, er: vil dødsstraf indebære en risiko for, at vi efterligner de østeuropæiske lande? Den risiko er der, men jeg siger bare, at risikoen er meget større, hvis vi inlader os på ikke at have dødsstraf, men i stedet for skal have dette system med sikkerhedsvagt, som nu gror så frygtelig vildt nede i Vesttyskland. Det er selvfølgelig med velberåd hu, jeg, da jeg forfattede bemærkningerne til lovforslaget, har brugt udtryk som Sicherheitspolizei og neuropæisering netop for at præcisere, hvor alvorligt dette kan være, der breder sig i disse måneder, hvor man altså ikke vil bruge dødsstraffen, men i stedet for starter på at

[Glistrup]

ville bevogte alt og alle og lader det brede sig fra Europas hjerte nede fra Bonn ud i alle det europæiske legemes forskellige legemsdele. Det er noget, som absolut kun kan beskrives for nulevende ved at bruge de nævnte udtryk, sådan at man kan se, hvad det er for en fare, vi er ude for.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Hr. Wilhjelm spurgte, om jeg tog afstand fra statslige terrorhandlinger. Svaret er: ja. Hvis hr. Wilhjelm engang imellem læste historie og politisk litteratur, vidste han, at det var et fuldstændig overflødigt spørgsmål at stille. Det har mit parti altid gjort. Vores bestræbelser er altid gået ud på, selv om man ikke kan afskaffe krig, så i hvert fald at afskaffe noget af det umenneskelige, og det må være en bestræbelse.

Så sagde hr. Wilhjelm, at man skulle ikke tale fuldstændig ukritisk om det vesttyske demokrati. Det kan hr. Wilhjelm i hvert tilfælde ikke beskyldes mig for, men jeg har understreget, at der gøres alvorlige og hæderlige forsøg på at gøre den vesttyske stat til en virkelig gennemført demokratisk stat. Det var vist mig, der først nævnte, i hvert fald nævnte jeg det i mit første indlæg, ordet »berufsverbot« og sagde, at det er jo en del af den baggrund, der skaber terrorister, dette at man ikke har det åbne samfund, og jeg nævnte, at der var 1 million tyskere, der har været igennem den undersøgelse. Jeg tror ikke, at jeg i øvrigt behøver at tage afstand fra berufsverbot, det har jeg gjort andre steder så tit og så kraftigt, som det vist kan gøres. Men jeg må nok sige, at der var grund til klaring. Baader-Meinhof-gruppen, en organiseret terrorbevægelse, hører altså også til de bevægelser, som hr. Wilhjelm tager afstand fra. Det er ikke en individuel terrorbevægelse. Jeg kan kun anbefale, at man læser den bog, jeg nævnte før, som er kommet på et dansk forlag. Den viser tydeligt, at det er et forsøg på at opbygge en organiseret ideologi på terrorbaggrund.

Justitsministeren (Erling Jensen):

Hr. Glistrup var så elskværdig i sit indlæg at nævne mine fire hovedargumenter for at gå imod hr. Glistrups lovforslag og oven i

købet understrege, at han fandt, de havde en meget betydelig vægt.

Han pegede på spørgsmålet om den manglende prævention i forslaget, altså dette, at det ikke kommer til at nytte. Han pegede på, at det kunne medvirke til en øget brutalisering af vort samfund. Han pegede på, at det godt kunne vanskeliggøre sammenholdet inden for landets grænser omkring bekæmpelsen af terrorismen og samarbejdet internationalt for bekæmpelsen af terrorismen, og han anerkendte, at det var udtryk for manglende respekt for menneskeliv at tage andres liv.

Det supplerede hr. Glistrup så med nogle personlige betragtninger om, at disse principper trods alt i denne situation med det kendskab, han mente at have til forholdene, kunne sættes ud af kraft, ikke havde gyldighed i den konkrete situation. Her er jeg ikke enig med hr. Glistrup. Deri er, så vidt jeg har kunnet skønne, bogstavelig talt ingen i dette folketing, i hvert fald ingen, der har udtrykt sig i dag, enig med hr. Glistrup, og jeg anser det for en meget nyttig afslutning på denne debat at være i stand til at konstatere det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Bekæmpelse af terrorisme).

(Lovforslag nr. L 100. Fremsat 18/11 77).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Ole Espersen (S):